

ARCHIEVEN in Zuid-Nederland

Archieven en archiefdiensten

In Nederland mag iedere burger overheidsarchieven van 20 jaar en ouder raadplegen voor genealogisch en ander historisch onderzoek. Onderzoek en raadpleging zijn bovendien kosteloos. Omdat goed geordende en bewaarde overheidsarchieven essentieel zijn voor de recht- en bewijszoekende burger, is de zorg voor en het beheer van deze archieven geregeld in een aparte wet, de Archiefwet 1995. De archieven die van blijvende juridische of cultuur-historische waarde zijn (ongeacht of ze in perkamenten, papieren of digitale vorm opgemaakt zijn) moeten na 20 jaar worden overgebracht naar speciaal daarvoor gebouwde archiefbewaarplaatsen.

Voor informatie uit jongere archieven bestaat er de Wet openbaarheid van bestuur. Deze wet geeft wel recht op bepaalde informatie uit de archiefstukken maar vaak geen recht op inzage. Om archiefbezoek mogelijk te maken en de openbaarheid van archieven te bevorderen, zijn de oudere archieven ondergebracht bij archiefdiensten van het rijk, gemeenten, waterschappen, en bij regionale archiefdiensten. Een regionale archiefdienst is een gemeenschappelijke dienst van een aantal gemeenten en waterschappen met in de regel één of meer centrale depots en bezoekersfaciliteiten. Deze diensten worden geleid door archivariissen die er voor zorgen dat de diverse archiefbestanden voor bezoekers toegankelijk worden gemaakt. Bovendien kunnen zij door hun kennis bezoekers bij hun onderzoek op weg helpen. Bijvoorbeeld door ze wegwijs te maken in de manier van werken of door suggesties te doen over welke informatie in welke archieven gevonden kan worden. Daarnaast beschikt iedere dienst over een eigen (digitaal) archievenoverzicht waarin een opsomming wordt gegeven van de aanwezige archieven en verzamelingen, met verwijzingen naar de beschikbare toegangen. Ook hebben steeds meer archiefdiensten een eigen website op Internet. Deze folder is bedoeld om de (beginnende) archiefbezoeker enigszins wegwijs te maken in het archieflandschap van Zuid-Nederland. Noord-Brabant kent als enige provincie een sluitend net van gemeente- en streekarchieven. Dit betekent dat de oudere archieven van alle Brabantse gemeenten onder beheer staan van gekwalificeerde archivariissen en vrij toegankelijk zijn.

In deze folder staan de adressen, telefoonnummers en openingstijden van de archiefdiensten vermeld. Naast informatie over de archiefdiensten bevat deze folder gegevens over een aantal verwante instellingen.

Openbaarheid van Archieven

In principe is al het materiaal dat een archiefdienst beheert openbaar. Het mag door iedereen kosteloos worden ingezien. Soms zijn bij de overdracht van archieven wel tijdelijke beperkingen aan de openbaarheid gesteld. Dit betreft met name bestanden van overheidsorganen en particulieren uit het recente verleden. Dergelijke archieven kunnen privacygevoelige gegevens bevatten over nog levende personen. Deze openbaarheidbeperking kan gelden voor het gehele archief, maar kan ook slechts op enkele inventarisnummers daaruit van toepassing zijn. Voor raadpleging van niet-openbare archieven

is toestemming nodig van de instelling of persoon die daartoe bevoegd is. Die toestemming moet schriftelijk worden aanvraagd. De betreffende dienst kan u verder informeren over de te volgen procedure. Archiefstukken zijn vaak uniek en dus onvervangbaar. Elke archiefbeheerder heeft een tweeledige taak: het behouden van archiefstukken en het ter inzage geven van die stukken. Soms staan deze taken op gespannen voet met elkaar. Steeds vaker kan niet meer het origineel maar een duplicaat daarvan worden ingezien. Ook kunnen er beperkingen zijn gesteld aan het maken van kopieën van originele stukken. Bij het bezoeken van een archiefdienst moet u zich houden aan de voorschriften van de betreffende dienst. Op vele archieven en verzamelingen bestaan (digitale) inventarissen als hulpmiddel voor het zoeken. Hierin staan de bestanddelen van de afzonderlijke archieven beschreven.

Wat is er zoal te vinden in de archieven?

Op de eerste plaats bevatten overheidsarchieven informatie over alles waarmee de overheden zich in de loop der eeuwen hebben beziggehouden. Zo zijn er besluiten en verslagen van de provinciale staten, gemeenteraden, besturen van waterschappen of rechtscolleges. Van oudsher werden er verordeningen en instructies gemaakt, begrotingen en rekeningen goedgekeurd, streekplannen gemaakt, wegen aangelegd en bouwvergunningen afgegeven. De vonnissen van de rechtbanken, de door notarissen opgemaakte akten en testamenten berusten ook in de archiefbewaarplaatsen. En natuurlijk de gegevens van de Burgerlijke Stand en het Bevolkingsregister, die onmisbaar zijn voor genealogisch onderzoek. Naast bestuursarchieven kan men bij een archiefdienst ook particuliere archieven aantreffen. Zoals de archieven van wees- en gasthuizen, gilden, verenigingen, stichtingen, bedrijven, personen of families en parochies. Van de laatste vormen met name de doop-, trouw- en begraafregisters een waardevolle genealogische bron. Behalve archieven wordt er ook veel ander materiaal bewaard dat van historisch belang is voor de stad of streek, zoals plaatselijke en regionale kranten, foto's, kaarten, beeld- en geluids-materiaal. Daarnaast beschikt een archiefdienst in de regel over een uitgebreide bibliotheek en documentatiecollectie over de stad en streek, alsmede naslagwerken voor historisch en genealogisch onderzoek die ter plekke kunnen worden ingezien.

Particuliere archieven

Particulieren en bedrijven zijn niet wettelijk verplicht hun archieven langdurig te bewaren, laat staan voor onderzoekers open te stellen. Archivariissen zullen echter wel proberen belangrijke persoons-, familie- of bedrijfsarchieven voor hun archiefdienst te verwerven, daar deze archieven een waardevolle aanvullende bron voor historisch onderzoek vertegenwoordigen. Omdat dit meestal incidenteel geschiedt, is de aanwezigheid van dergelijke archieven bij archiefdiensten zeer wisselend.

Voor wie meer wil weten

Voor wie meer wil weten over archieven of over (genealogisch) onderzoek in archieven en het archiefwezen in het algemeen kan via Internet onder meer de volgende websites raadplegen: www.archiefnet.nl en http://archief.pagina.nl. Daarnaast zijn er boeken die u enige basisinformatie verschaffen. Bijvoorbeeld:

Lezen in Brabantse bronnen. Begrippenapparaat bij Brabants oud-schrift (3-Hertogenbosch 1988)

Brabanders gezocht. Gids voor stamboomonderzoek in Brabant (Den Haag-3-Hertogenbosch 1995)

Gids voor historisch onderzoek in Zeeland (Middelburg 1991)

Werken met Zeeuwse bronnen (Middelburg 1998)

Gids voor historisch onderzoek in Zeeland (Middelburg 1991)

Limburgse Voorouders. Handleiding voor genealogisch onderzoek in Limburg (Maastricht 1994)

Vervolgens kan men voor verdere vragen over genealogisch onderzoek terecht bij de Stichting Centraal Bureau voor Genealogie (CBG). (Daaraan kunnen kosten verbonden zijn.)
Bezoekadres : Prins Willem Alexanderhof 22, Den Haag
Postadres : Postbus 11755, 2502 AT
Telefoon : (070) 315 05 00; fax: (070) 347 83 94
Internet : www.cbgnl
Openingstijden : ma-vr 09.30-17.00, di 18.00-21.30, za 09.00-13.00 (m.u.v. de zaterdag voorafgaand aan een feestdag)

Rijksarchieven

In een aantal provinciehoofdsteden is een rijksarchief in de provincie gevestigd; in andere is het rijksarchief samen met een of meer andere archiefdiensten in de omgeving opgegaan in een nieuwe dienst (bijv. het Zeeuws Archief of, ná 1 okt. 2004, het Brabants Historisch Informatie Centrum). Deze diensten beheren de oude archieven van het provinciebestuur (Provinciale en Gedeputeerde Staten) en van enkele voorgaande gewestelijke besturen. Daar worden ook de openbare archieven van de rijksinstellingen in de provincie, zoals de archieven van rechtbanken, Kamers van Koophandel, Rijkswaterstaat en de (dubbelen van de) burgerlijke stand beheerd. Tenslotte tref men er archieven aan van personen, families, kerkelijke instellingen en bedrijven die het lokaal of regionaal belang overstijgen. Ook de rijksarchieven beschikken over een rijke kaarten- en prentenverzameling en een uitgebreide bibliotheek over de geschiedenis van de provincie.

Waterschapsarchieven

In de Nederlandse samenleving hebben waterschappen van oudsher een bijzondere functie vervuld in de waterbeheersing/-bescherming en tegenwoordig ook waterzuivering. Deze instellingen hebben daarom vaak omvangrijke historische archieven die regionaal van groot belang zijn. Waren er vroeger honderden waterschappen, nu zijn er in de drie zuidelijke provincies door concentraties nog 7 over. Deze waterschappen hebben hun oude archieven en die van hun rechtsvoorgangers ondergebracht bij een archiefdienst of een eigen openbare archiefbewaarplaats gebouwd.

WATERSCHAPPEN

PROVINCIE NOORD-BRABANT:

Waterschap Aa en Maas

Postbus 5049

5201 GA 3-Hertogenbosch

Waterschap Brabantse Delta

Postbus 5520

4801 DZ. Breda

Waterschap De Dommel

Postbus 10001

5280 DA Boxtel

OPENBARE ARCHIEVEN:

Voormalig Waterschap de Aa

Raadpleging archief:

zie Brabants Historisch Informatie Centrum

Waterschap De Dommel

Raadpleging archief: na afspraak via Brabants Historisch Informatie Centrum

Voormalig Waterschap De Maaskant

Raadpleging archief: zie Brabants Historisch Informatie Centrum

Voormalig Hoogheemraadschap Alm en Biesbosch

Thans Hoogheemraadschap Rivierenland te Tiel
Raadpleging archief: zie Streekarchief Land van Heusden en Altena

Voormalig Waterschap Land van Nassau (Vierlinghponders en De Ham)

Raadpleging archief: zie Regionaal Archief West Brabant

Voormalig Hoogheemraadschap West-Brabant

Raadpleging archief: zie gemeentearchief Breda

Voormalig Waterschap Mark en Weerijs

Raadpleging archief: zie gemeentearchief Breda

Voormalig Waterschap Het Scheldekwartier

Raadpleging archief; zie Regionaal Historisch Centrum Bergen op Zoom

Voormalig Waterschap Dongestroom

Raadpleging archief: na afspraak via Brabantse Delta
tel: (076) 564 10 00

PROVINCIE ZEELAND

Waterschap Zeeuws-Vlaanderen

Bezoekadres : Kenneidylaan 1, Terneuzen

Raadpleging archief : na afspraak, tel: (0115) 64 10 00

Postadres : Postbus 88

4530 AB Terneuzen

Waterschap Zeeuwse Eilanden

Bezoekadres: : zie Zeeuws Archief

Postadres : : postbus 1000

4330 ZW Middelburg

Raadpleging archief : tel: (0118) 67 88 00

PROVINCIE LIMBURG

Waterschap Peel en Maasvallei

Bezoekadres : Drie Decembersingel 46, Venlo

Raadpleging archief : na afspraak, tel: (077) 389 11 11

E-mail : info@zl.nl

Openingstijden : na afspraak tussen 08.30-12.15 en 13.45-17.15 uur

Waterschap Roer en Overmaas

Bezoekadres : Parklaan 10, Sittard

Raadpleging archief : na afspraak, tel: (046) 420 57 00

E-mail : info@zl.nl

Openingstijden : na afspraak tussen 08.30-12.15 en 13.45-17.15 uur

Overige (archiefbeherende) instellingen en documentatie centra

PROVINCIE NOORD-BRABANT

Stichting Brabantse Regionale Geschiedbeoefening (BRG)

De BRG heeft tot taak ondersteuning te geven aan zowel amateur- als beroepshistorici die zich bezighouden met de Brabantse geschiedenis. Daartoe biedt de BRG cursussen en lezingen, alsmede ondervijsprojecten, themadagen, contactgroepen en een keur aan boeken, lesbrieven en videofilms.

U kunt bij de BRG terecht met alle vragen en suggesties betreffende de Brabantse geschiedenis.

Bezoekadres : Parade 18, 3-Hertogenbosch
Postadres : Postbus 1325
5200 BJ 3-Hertogenbosch

Telefoon : (073) 615 62 62, fax: (073) 615 62 63

E-mail : info@erfgoedbrabant.nl

Internet : www.erfgoedbrabant.nl

Erfgoedhuis Noord-Brabant

Het Erfgoedhuis Noord-Brabant is een samenwerkingsverband van zeven organisaties die door het opzetten van gezamenlijke activiteiten de onmisbare rol van het cultuurhistorisch erfgoed voor de Noordbrabantse samenleving willen benadrukken.

Postadres : Postbus 1325,

5200 BJ 3-Hertogenbosch

Telefoon : (073) 615 62 62, fax: (073) 615 62 63

E-mail : info@erfgoedbrabant.nl

Internet : www.erfgoedbrabant.nl

Brabant-Collectie

Deze collectie stelt zich ten doel om boeken, afbeeldingen en andersoortig materiaal over de geschiedenis van Noord-Brabant te verzamelen, toegankelijk te maken en ter beschikking te stellen van belangstellenden.

Bezoekadres : Universiteit van Tilburg, Bibliotheek/Brabant-Collectie, Warandalaan 2, Tilburg

Postadres : Postbus 90153, 5000 LE

Telefoon : (013) 466 21 27, fax: (013) 347 83 94

E-mail : brabant@uvt.nl

Internet : www.uvt.nl/diensten/bibliotheek/collecties/brabant/

Brabants Film Archief (BFA)

Het BFA maakt onderdeel uit van de Brabant-Collectie. Het BFA houdt zich bezig met het opsporen en in kaart brengen van historisch filmmateriaal betreffende de provincie Noord-Brabant. De gegevens van al deze films worden samengebracht in een centrale databank, die voor iedereen toegankelijk is. Ook wordt een raadpleegcollectie op video opgebouwd.

Bezoek- en postadres: zie Brabant-Collectie
Telefoon : (013) 466 3154, fax: (013) 466 2996
E-mail : bfa@uvt.nl
Internet : www.uvt.nl/diensten/bibliotheek/collecties/brabant/brabantsfilmarchief/
openingstijden : ma-vr 09.00-17.00 (na afspraak)

Archief Bisdom Breda

Postadres : Postbus 90189, 4800 RN Breda

Raadpleging archief : na afspraak, tel: 0162-312561

Archief Bisdom 3-Hertogenbosch

Bezoekadres : Lange Putstraat 40, 3-Hertogenbosch

Postadres : Postbus 1070

Telefoon : (073) 612 54 88

E-mail : bisdomblad@bisdomdenbosch.nl

Openingstijden : ma t/m vr 09.00-17.00 (na afspraak)

Archieven Kathedrale Basiliek van Sint Jan evangelist te 3-Hertogenbosch

Bezoek-/Postadres : Torenstraat 16
5211 KK 3-Hertogenbosch
Telefoon : (073) 612 28 40/06 44 85 44 87
E-mail : parochie@sint-jan.nl
Internet : www.sint-jan.nl
Openingstijden : na afspraak

Kring van Archivariissen in Noord-Brabant (KAN)

Samenwerkingsverband van de Noordbrabantse archiefdiensten, de Provinciale Archiefinspectie, de Stichting BRG en het Brabants Film Archief.

Postadres : Zuid-Willemsvaart 2

5211 NW 3-Hertogenbosch

Telefoon : (073) 681 85 00; fax (073) 614 64 39

Internet : www.erfgoedbrabant.nl

E-mail : kan@erfgoedbrabant.nl

PROVINCIE ZEELAND

Zeeuws Documentatiecentrum (ZDC)

Bezoekadres : Koustenseindijk 7, Middelburg

Postadres : Postbus 8004, 4330 EA Middelburg

Telefoon : (0118) 65 42 85, fax: (0118) 65 40 01

E-mail : zbdoc@mail.zebi.nl

Internet : www.zebi.nl

Openingstijden : ma 17.30-21.00, di-vr 10.00-21.00, za 10.00-13.00

Stichting Genealogisch Centrum Zeeland

Bezoekadres : Hofplein 16, Middelburg

Postadres : Postbus 70, 4330 AB Middelburg

Telefoon : (0118) 67 88 00, fax: (0118) 62 80 94

E-mail : info@zeeuwsarchief.nl

Openingstijden : di + do 09.30-15.00 en elke 1e zaterdag van de maand van 09.00-16.00.*
*(m.u.v. juli, augustus en september)

Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland-Consulent regionale Geschiedbeoefening

Bezoekadres : Groenmarkt 13, Middelburg
Postadres : Postbus 49, 4330 AA Middelburg
Telefoon : (0118) 67 08 70, fax: (0118) 67 08 80
E-mail : info@sceez.nl

Tevens spreekuur elke woensdagmiddag op het Zeeuws Archief, Hofplein 16

Zeeuws archivarissenoverleg

Postadres : Gemeente Archief Goes, Wijnjaardstraat 3, 4461 DA Goes
Telefoon : (0118) 67 88 00, fax: (0118) 62 80 94
E-mail : info@zeeuwsarchief.nl

PROVINCIE LIMBURG

Limburgs Film en Video Archief (LiFVA)

Het LiFVA houdt zich bezig met het inventariseren, catalogiseren, verwerven, beheren, presenteren en beschikbaar stellen van historisch en volkskundig film- en videomateriaal over de provincie Limburg. Het Limburgs Museum biedt onderdak aan het LiFVA. Het LiFVA coördineert de conservering en digitalisering van de collecties film- en videomateriaal.

Bezoekadres : p/a Limburgs Museum
Keulsepoort 5, Venlo (na afspraak)
Postadres : Postbus 1203, 5900 BE Venlo
Telefoon : (077) 352 21 12, fax: (077) 354 83 96
E-mail : f.holthuiizen@limburgsmuseum.nl
Internet : www.limburgsmuseum.nl
Openingstijden : wo 13.00-16.30 uur en na afspraak

Stichting Sociaal Historisch Centrum voor Limburg

Bezoek-/postadres : Boschstraat 73, 6211 AV Maastricht
Telefoon : (043) 325 01 41, fax: (043) 325 57 88
E-mail : shc.limburg@inter.nl.net
Openingstijden : ma-vr 09.00-17.00

Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap (LGOG)

Bezoekadres : Brusselsestraat 10d, Maastricht

Postadres : Postbus 83, 6200 AB

Telefoon : (043) 321 25 86, fax: (043) 321 85 72

E-mail : info@lgog.nl

Internet : www.lgog.nl

Openingstijden : ma-vr 08.30-16.30

Archief Bisdom Roermond

Bezoekadres : Swalmerstraat 100, Roermond

Postadres : Postbus 470, 6040 AL

Telefoon : (0475) 38 67 75, fax: (0475) 33 19 44

E-mail : m.bohnen@bisdom-roermond.nl

Internet : www.bisdom-roermond.nl

Openingstijden : na afspraak

Archivarissen overleg in Limburg

Samenwerkingsverband van de verschillende archiefdiensten en de Provinciale Archiefinspectie.

Secretariaat : gemeentearchief Roermond

Telefoon : (0475) 35 99 99

PROVINCIE ZEELAND

GEMEENTEARCHIEVEN

Schouwen-Duiveland

Bezoekadres : Laan van St. Hilaire 2, Zierikzee
Postadres : Postbus 5555, 4300 JA
Telefoon : (0111) 45 23 20, fax: (0111) 45 24 52
E-mail : gemeentearchief@schouwen-duiveland.nl

Openingstijden : ma t/m vr 09.00-12.30, 13.15-17.00, do 19.00-21.00

Noord-Beveland

Bezoekadres : Voorstraat 31, Wissenerke
Postadres : Postbus 3, 4490 AA
Telefoon : (0113) 37 73 77, fax: (0113) 37 73 00
E-mail : info@noord-beveland.nl

Openingstijden : ma t/m do 09.00-12.00 en 13.00-15.00, vr 09.00-12.00, verder na afspraak

Tholen:

Bezoekadres : Markt 1-5, Sint-Maartensdijk

Postadres : Markt 1-5, 4695 CE

Telefoon : (0166) 66 82 48, fax: (0166) 66 35 53

E-mail : archief@tholen.nl

Openingstijden : ma 09.00-12.00, di t/m do 09.00-12.00 en 13.30-15.00, verder na afspraak

Goes

Bezoekadres : Wijnjaardstraat 3, Goes

Postadres : Wijnjaardstraat 3, 4461 DA

